

TÜRK

2026, Yıl/Year: 14, Sayı/Issue: 46, ISSN: 2147-8872

TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 10.07.2026

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 19.09.2026

Sayfa / *Page*: 198-211

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer*:

Ünsal Akça

Kayseri Talas Şehit Mahmut Yldırım Anadolu Lisesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

suvaril166@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Namık Aslan

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

namikaslan@ohu.edu.tr

KONARGÖÇER TÜRKMEN KÜLTÜRÜNDE GELENEKSEL BİR ÜRETİM PRATİĞİ: AKKIŞLA ÖRNEĞİNDE ‘KOŞAN KOŞMAK’

Öz

Bu çalışmada, Kayseri ili Akkişla ilçesi Gömürgen Mahallesi’nde yaşayan konargöçer Türkmen aileleri arasında sürdürülen geleneksel koyun sağım yöntemi “koşan koşmak” ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, unutulmaya yüz tutan “koşan koşmak” geleneğinin uygulanışını, kullanılan araçları, uygulama sırasında ortaya çıkan iş bölümünü ve yayla yaşamındaki yerini ortaya koyarak kayıt altına almaktır.

Araştırmanın verileri, 2025 yılı yaylacılık döneminde Gömürgen Mahallesi Taşkuyu Yaylası’nda gerçekleştirilen yaklaşık bir haftalık saha çalışması sırasında elde edilmiştir. Geleneği uzun yıllardır uygulayan dört kaynak kişiyle görüşülmüş, sağımın hazırlık aşamasından tamamlanmasına kadar geçen süreç yerinde gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler saha gözlemleriyle birlikte değerlendirilerek betimsel olarak aktarılmıştır.

“Koşan koşmak” uygulamasında koyunlar belirli bir düzen içerisinde karşılıklı olarak bağlanmakta ve bu şekilde sağılmaktadır. Uygulamada kullanılan “koşan

ipi”, geleneğin önemli unsurlarından biridir. Sağım sırasında kadınlar, çobanlar ve diğer aile bireyleri arasında belirli bir iş bölümü bulunmaktadır. Çocukların sürece dâhil olması, geleneğin uygulama yoluyla öğrenilmesine ve kuşaktan kuşağa aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Araştırma sonucunda, “koşan koşmak”ın Türkmenlerin hayvancılığa dayalı yaşam biçimiyle ilişkili olduğu; ancak gençlerin farklı yaşam alanlarına yönelmesi, uygulamanın zahmetli olması ve geleneksel hayvancılığın azalması nedeniyle devamlılığının güçleştiği tespit edilmiştir. Bu nedenle geleneğin ve çevresinde oluşan geleneksel bilgilerin kayıt altına alınması, yerel kültürel mirasın korunması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Koşan koşmak, süt sağımı, konargöçer, gelenek, yaylacılık, Etnografya, halk bilimi

A TRADITIONAL PRODUCTION PRACTICE IN NOMADIC TURKMEN CULTURE: THE CASE OF “KOŞAN KOŞMAK” IN AKKIŞLA

Abstract

This study examines the traditional sheep-milking method known as “Koşan Koşmak,” practiced among semi-nomadic Turkmen families in Gömürgen Neighborhood, Akkişla District, Kayseri Province. Associated with a pastoral lifestyle based on small ruminant husbandry, the practice is performed less frequently today. The study aims to document this declining tradition by examining its application, tools, division of labor, and role in seasonal highland life.

Data were collected during approximately one week of fieldwork conducted in 2025 at Taşkuyu Highland during the transhumance season. Participant observation and semi-structured interviews were employed. Four key informants with extensive experience of the tradition were interviewed, and the milking process was observed from preparation to completion. The data were evaluated descriptively.

In “Koşan Koşmak,” sheep are tied together in pairs in a specific arrangement and milked accordingly. The traditionally prepared “koşan rope” is an indispensable element. The practice involves a distinct division of labor among women, shepherds, and family members. Children’s participation supports intergenerational transmission through direct experience. The findings show that the tradition is closely connected to Turkmen livestock culture, while changing lifestyles, labor-intensive practices, and declining livestock husbandry threaten its continuity. Documenting this knowledge is therefore important for preserving local cultural heritage.

Keywords: koşan koşmak, milking, nomadic, tradition, highland transhumance, ethnography, folklore.

Giriş

Anadolu'ya gelen konargöçer Türkmen toplulukları, geleneksel yaşam biçimlerini uzun süre koruyarak Anadolu kültürünün şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir (Eröz 1991: 45). Hayvancılık merkezli yaşam düzeni, doğa ile iç içe sürdürülen ekonomik faaliyetler ve Orta Asya'dan Anadolu'ya kuşaktan kuşağa aktarılan gelenekler, bu toplulukların kültürel kimliğinin temel unsurlarını oluşturmuştur. Konargöçer yaşam tarzı teknolojik gelişmeler, şehirleşme, modern yaşam biçimlerinin yaygınlaşması ve insanların daha rahat yaşam biçimini tercih etmeleri nedeniyle birçok gelenek gibi unutulmaya yüz tutmuştur. Ancak bazı bölgelerde halen yaşatılan gelenekler, geçmiş ile günümüz arasında güçlü bir bağ kurmaya devam etmektedir. Bu geleneklerden biri de Kayseri ili Akkışla ilçesi Gömürgen Mahallesi'nde sürdürülen "koşan koşmak" geleneğidir.

Kayseri'nin Akkışla ilçesi, küçükbaş hayvancılık bakımından Türkiye'nin önemli merkezlerinden biridir. Özellikle Gömürgen Mahallesi'nde yaşayan konargöçer Türkmen aileleri, yaylacılık yaşam tarzını günümüzde de sürdürmektedir. İlkbaharda düşük rakımlı, yaz aylarında yüksek rakımlı ve sonbaharda şeker pancarının bol ekildiği yaylalara göç eden aileler, hayvanlarını doğal otlaklarda besleyerek geleneksel yaşam düzenini devam ettirmektedir. Bu göçler sırasında gerçekleştirilen süt sağımı ise "koşan koşmak" adı verilen geleneksel yöntemle yapılmaktadır.

Koşan geleneği, yalnızca bir süt sağım yöntemi değil; aynı zamanda konargöçer Türkmen yaşamının sosyal dayanışmasını, üretim biçimini, doğa ile kurduğu ilişkiyi, kültürel hafızasının ve pratik düşünce yeteneğinin önemli bir yansımasıdır. Bu gelenekte koyunların belirli bir düzende bağlanarak sağılması esas alınmaktadır. Geleneksel yöntemlerle hazırlanan "koşan ipi", kadınların sağım sürecindeki aktif rolü, çobanların yönlendirmesi ve sürünün disiplinli hareketi, bu kültürün yüzyıllardır süregelen deneyimlerinin sonucudur.

Yöntem

Bu araştırma, 2025 yılı temmuz ayı yaylacılık döneminde Kayseri ili Akkışla ilçesi Gömürgen Mahallesi Taşkuyu Yaylasında gerçekleştirilen saha çalışması sırasında elde edilmiştir. Araştırmada nitel araştırma metodolojisi, katılımcı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır.

Saha çalışması yaklaşık bir hafta sürmüştür; araştırmacı yayla yaşamına doğrudan katılarak "koşan koşmak" geleneğinin uygulamasını gözlemlemiş, sağım sürecini baştan sona takip etmiş ve uygulamanın bütün aşamalarını yerinde kayıt altına almıştır.

Araştırma kapsamında, geleneği uzun yıllardır sürdüren dört kaynak kişi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmasında nitel veri kalitesini artırmak ve etnografik derinlik sağlamak amacıyla seçilen bu kaynak kişiler, yaylada üretim faaliyetlerini sürdüren dört farklı haneyi temsil etmektedir. Araştırmacının, eşi vesilesiyle kaynak kişilerle mevcut olan akrabalık bağı (kayınbaba, kaynana, baldız ve dayı), sahada katılımcı gözlem sürecinde 'içeriden araştırmacı' konumunu pekiştirmiş; kaynak kişilerin doğal tutum ve davranışlarının kısıtlanmadan gözlemlenmesine ve derinlemesine bilgi aktarımına imkân tanımıştır. Farklı hanelerden ve kuşaklardan seçilen bu kişilerin akrabalık hiyerarşisindeki rolleri; 'koşan koşmak' uygulamasındaki yaş, cinsiyet ve aile içi hiyerarşiye dayalı geleneksel iş bölümünün, toplumsal dayanışmanın ve

kuşaklararası bilgi aktarımının bütüncül bir biçimde analiz edilmesini kolaylaştırmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler saha gözlemleriyle karşılaştırılarak betimsel olarak aktarılmıştır.

Amaç

Yayınlanan makaleler tarandığında, 'koşan koşmak' geleneğini doğrudan ele alan çalışmaların son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Tespit edilebilen tek müstakil çalışma (Yaşar, Sinmez ve Aslım'ın 2014) veteriner hekimliği tarihi perspektifiyle hazırladığı kısa araştırmadır. Bu çalışma ise halk bilimi yaklaşımıyla geleneği sosyal, kültürel ve uygulamalı yönleriyle ayrıntılı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır.

Konargöçer Türkmen Kültürü ve Hayvancılık

Konargöçerlik ve konargöçerlerin kökeni hakkında pek çok araştırma yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlardan üzerinde hemfikir olunan hususların başında konargöçerlerin Oğuz kökenli oldukları hususu gelmektedir. Bu ortak kökenden hareketle de Anadolu bünyesinde konargöçerlerin genel manada “Oğuz’un 24 Boyu” olarak anılan boy esasları altında şekillendiği ve teşkilatlandığı görülmektedir (Zafer 2018: 107).

Türk kültür tarihinde konargöçer yaşam biçimi oldukça önemli bir yere sahiptir. Orta Asya’dan Anadolu’ya uzanan göç sürecinde Türk toplulukları uzun yıllar boyunca hayvancılığa dayalı bir ekonomik düzen kurmuşlardır. Bu yaşam biçimi, yalnızca ekonomik bir faaliyet değil aynı zamanda sosyal örgütlenmenin ve kültürel kimliğin temelini oluşturmuştur. Yaylak-kışlak sistemi, Türk göçebe kültürünün temel unsurlarından biridir (Ögel 1991: 119).

Türkmen toplulukları özellikle koyun ve keçi yetiştiriciliğinde büyük deneyim kazanmışlardır. İklim şartlarına göre yaylak ve kışlak arasında yapılan mevsimsel göçler, hayvanların daha verimli otlaklarda beslenmesini sağlamıştır. Anadolu’da Toroslar, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yaylacılık kültürü günümüze kadar ulaşmıştır.

Konargöçer yaşam düzeninde göçler belirli bir sistem içerisinde gerçekleştirilir. İlkbaharın gelmesiyle birlikte daha sıcak ve düşük rakımlı bölgelere hareket edilir. Yaz aylarında ise daha serin ve verimli yaylalara çıkılır. Yazın sonlarında ise tekrar rakımı daha düşük; şeker pancarı, ay çekirdeği gibi ürünlerin çok ekildiği arazilere göç edilir. Bu hareketlilik hem hayvanların sağlığı hem de süt ve et verimi açısından önem taşır.

Hınzır Dağı, 16. yüzyılda Maraş’a bağlı olan bölge bugün Kayseri’nin Akkışla ilçesi ve civar köyleri içine alıyordu (Akbaş 2005: 34). Bölgenin yüksek rakımlı yaylaları küçükbaş hayvancılık için uygun ortam oluşturur. Özellikle Gömürgen Mahallesi’nde yaşayan aileler, geçimlerini büyük ölçüde koyunculuk üzerinden sağlamaktadır. Mahallede yaklaşık 50.000 ila 60.000 arasında anaç koyun bulunduğu ifade edilmektedir (KK1). Bu sayı, bölgenin küçükbaş hayvancılık açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Konargöçer kültürde kadınların rolü oldukça büyüktür. Sağım işlemleri, süt ürünlerinin hazırlanması, çadır düzeni ve günlük yaşamın sürdürülmesi büyük ölçüde kadınların emeğine dayanır. Erkekler ise sürünün yönetimi, göç organizasyonu ve hayvanların korunması gibi görevlerde aktif rol alır. Koşan geleneği de bu iş bölümünün somut biçimde görüldüğü uygulamalardan biridir.

Akkışla ve Gömürgen Mahallesi'nin Tarihi ve Coğrafi Özellikleri

Kayseri'nin Akkışla ilçesi, İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan küçük bir ilçedir. Bölge adını buraya gelip yerleşen Kuzugüdenli aşiretine bağlı "Gömürgen" Türkmenlerinden almıştır (Kayseri Ansiklopedisi: 18). Yöre insanları Orta Asya'dan göçebe olarak gelmiş ve bugünkü ilçe sınırları içerisinde yerleşmiştir. Kuruluş tarihi belli olmamakla beraber eldeki belgelere göre 1804 yılında, göçebe olarak yaşayan Oğuzların Bayat boyuna bağlı Kuzugüdenli aşireti tarafından kurulan Akkışla, 6360 sayılı Kanun'la bugün 14 mahallesi olan bir ilçe konumundadır (Şahin 2023: 2) . Önceleri "Conalı" iken "Kuzugüdenli" olarak değişen ilçenin ismi daha sonra kurulduğu yer itibariyle kuzeyindeki kayaların beyazlığından "Ak" ve kış aylarında hayvanların dışarıda kışlamasına müsait olması nedeni ile "Kışla" kelimesinin birleşmesi ile Akkışla adını almıştır. Daha önce Sivas iline bağlı iken, Kayseri'nin il olması ile birlikte Kayseri'ye, ilçe olarak da Pınarbaşı'na bağlanmış olan Akkışla, Bünyan'ın ilçe olması ile birlikte Bünyan ilçesine bağlanmıştır. 1954 yılında teşkilatlı nahiye, 19.06.1987 gün ve 19507 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 3392 sayılı Kanun'la da ilçe olmuştur (Kayseri Valiliği, t.y.). Akkışla ilçesi, Kayseri iline 80 km. uzaklıkta olup, doğusunda Pınarbaşı, batısında Sarioğlan, kuzeyinde Gemerek, güneyinde Pınarbaşı ve Bünyan ilçeleri bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.y.). Nüfusu 841 olan Gömürgen Mahallesi; ilçe merkezine 5 km, il merkezine ise 85 km uzaklıktadır (Akkışla Kaymakamlığı, t.y.). Ganişeyh ve Ortaköy de Gömürgen gibi Hınzır Dağına yaslanmış konuda olmalarına rağmen Ganişeyh ve Ortaköy'de ahır hayvancılığı yapılmakta yaylacılık yapılmamaktadır.

Bölgenin sert karasal iklimi, ilçenin güneydoğusunda bulunan Hınzır Dağı yaylacılık kültürünün gelişmesine katkı sağlamıştır. Özellikle yaz aylarında serin kalan yüksek kesimler, küçükbaş hayvanlar için doğal otlak alanları sunmaktadır.

Gömürgen Mahallesi'nin rakımı yaklaşık 1550 metredir. Mahalle arazisinin çok büyük bir bölümü yüksek dağlardan oluşmaktadır. Geri kalan küçük ve nispeten düz arazilerde ise tarım yapılmaktadır. Yayla alanlarının ortalama rakımı 2300 metre civarındadır. Bu yükseklik farkı nedeniyle mevsimsel göç zorunlu hale gelir. Bahar aylarında daha düşük rakımlı alanlara gidilirken yaz aylarında Hınzır Dağı yaylalarına çıkılır.

Hınzır Dağı birçok bitki çeşidinin de yetişmesine olanak sağlar. Yerleşin alanlarından hemen sonra İspir meşesi (*Quercus macranthera* subsp. *sypsiensis*) bu dağın 1600-1800 metre yükseltileri arasında yayılış gösterir. Yaklaşık 6376 m² 'lik alana sahiptir (Polat vd 2020: 40). Yükselti arttıkça meşeliklerin yerlerini alıç, yabani erik ve taş armut gibi ağaçlar alır. Daha sonra karamuk gibi çalılıklar ve sonunda çayırliklar kendini gösterir. Çayırliklar kar sularının beslediği yerlerde hayat bulur, daha kıraç yerlerde farklı cins keven otları ve kekikler yetişir. Keven çiçekleri süt verimini artırırken kekikler de hayvanların etini tatlandırır (KK1). Hınzır Dağında aktif akan bir dere bulunmamakla birlikte eriyen karlardan süzülen sular kısa derecikler ve kısa süreli küçük gölcükler oluşturur. Bunun yanı sıra kar suyu ile beslenen çeşmeler ve kuyular hem yaylacıların hem de hayvanların su ihtiyacını gidermektedir. Kanıtlamış bir bilgi olmasa da kar suyu içmeyen koyunların sıcağa dayanamayacağı hatta hastalanacağı çobanlar tarafında dile getirilmektedir.

Yayla yaşamı yalnızca ekonomik değil kültürel açıdan da önemlidir. Aileler yaylalarda çadır kurarak aylarca burada yaşamaktadır. Günlük hayatın büyük bölümü doğa içerisinde geçer.

Hayvanların otlatılması, sağım işlemleri ve süt ürünlerinin hazırlanması yayla yaşamının temel faaliyetleri arasındadır.

Yayla seçimlerinin kura yöntemiyle belirlenmesi ise toplumsal düzenin korunması açısından dikkat çekicidir. Böylece otlakların adil kullanımı sağlanmakta ve topluluk içerisindeki anlaşmazlıkların önüne geçilmektedir.

Koşan Geleneğinin Ortaya Çıkışı

Koşan kelimesinin temel kökü Eski Türkçe *koş-* “çift kılmak, eşleştirmek, yanına katmak, bağlamak”tır. Türkiye Halk Ağzında Derleme Sözlüğünde “koşan” çoğunlukla eski “eşleştirme / bağlama” semantiğini yansıtır.

Davarları bir araya koyup sayma işlemi (Konya, Bünyan/Kayseri)

Koyunları sağlamak için kullanılan üstü kapalı ağılı veya ip (“koşan geleneği”: koyunların boyunlarından ip ile çiftlenerek sağılması; Isparta) (*Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*: 2933)

Türkiye Halk Ağzında Derleme Sözlüğünde verilen yukarıdaki anlamlar da bölgemizde kullanılan koşan kelimesinin anlamıyla yakından ilişkilidir. “Koşan koşmak” hayvanların birine çift edilerek bağlanması anlamında kullanılmaya devam etmektedir. Anadolu’da “koş-” kökünden türeyerek kullanılan kelimelere şu örnekleri verebiliriz:

Koşum: Hayvanı araca bağlayan kayış takımı

Koşma: Halk şiiri nazım biçimi (eski *koşuğ* “şiir, kaside” ile bağlantılı; “güfteye beste eklemek / dörtlükleri birleştirmek” anlamından)

Koşa: Çift, eş, ikiz; hep birlikte

Deyimler: çifte koşmak, düven koşmak, eş koşmak, şart koşmak, şirk koşmak

Bu türevler, kökün “yan yana getirme / bağlama / eşleştirme” semantik alanını tutarlı biçimde sürdürür.

Hayvancılığa dayalı geleneksel üretim biçimleri, halk kültürünün önemli uygulama alanlarından biridir (Artun 2013: 217). Koşan geleneği, hayvancılıkla uğraşan toplulukların ihtiyaçlarından doğmuştur. Büyük sürülerin hızlı ve düzenli biçimde sağılması için geliştirilen bu yöntem, zaman içerisinde geleneksel bir kültürel unsur haline gelmiştir. Benzer şekilde (Yaşar vd 2014), Konya Bölgesi’nde uygulanan “Koşana Koşma” yönteminin büyük koyun sürülerinin daha kısa sürede ve düzenli biçimde sağılmasını sağlayan geleneksel bir uygulama olduğunu belirtmektedir.

Koyunların dağınık şekilde sağılması hem zaman hem de süt kaybına yol açmaktadır. Ayrıca huysuzlanan hayvanların sütü dökmesi veya sağılan koyunla sağılmayan koyunların karışması ciddi sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle koyunların belirli bir düzende sağılması gerektiği düşünülerek koyunları bağlanarak sağılması ortaya çıkmıştır.

Koşan sisteminde koyunlar karşılıklı biçimde dizilerek boyunlarından birbirine bağlanır. Böylece hem hayvanların hareket alanı kontrol edilir hem de kadınların sağım işlemini daha hızlı yapması sağlanır. Bu yöntem yıllar boyunca geliştirilmiş ve günümüzdeki şeklini almıştır.

Koşan geleneğinin en dikkat çekici yönlerinden biri de klasik koşullanma örneğinin gözlemlenmesidir. Kadınların “koyun koşaaaana, koyun koşaaaana” diye seslenmesi üzerine

koyunların koşullanmış biçimde koşan yerine yönelmesi, hayvanların bu düzene alıştığını göstermektedir.

Koşan İpinin Hazırlanışı

Koşan İpi Örgü Teknikleri: Geleneksel Yün İşleme ve Örgü Süreci

Koşan ipi, Akkışla-Gömürgen ve benzeri konargöçer Türkmen topluluklarında kullanılan en özgün araçlardan biridir. Aylar öncesinden hazırlanan bu ip, yalnızca pratik bir bağlama aracı değil, aynı zamanda el emeği ve doğal malzemenin eşsiz kullanımına bir örnektir. Koşan ipinin koşandaki önemine binaen ip örme yöntemi saha çalışmalarında temsili olarak gösterildiği için ayrıntılı bir şekilde anlatılacaktır.

Malzeme Seçimi ve Hazırlık Aşaması

Yün Kaynağı: Kırkılan koyun yünleri (genellikle yaz kırkımı) kadınlar tarafından özenle seçilir. En kaliteli yünler, sağlıklı anaç koyunlardan elde edilir. Yünler temiz, yumuşak ve dayanıklı olmalıdır çünkü ip, koyunların boynuna ilmek atılacak ve saatlerce gerilim altında kalacaktır (KK2).

Yıkama: Yünler önce iyice yıkanır. Doğal su kaynaklarında (yayla dereleri) önce ıslatılır sonra tokaç adı verilen bir odun ile vur vura temizlenir. İyi ıslanıp tokaçlanan yün vurdukça kendinden köpüklenmeye başlar. Kir, yağ ve bitki kalıntıları temizlenir. Yıkanan yünler germeç adı verilen iplere serilerek kurutulur. Kuruyan yünler, yün çıbığı (ince uzun sopa, genellikle iğde, karamuk ve kuşburnu sürgüleri kullanılır) ile çırpılır. Bu çırpma ile yünün içindeki bitki kalıntıları daha ayrıntılı temizlenmiş olur. Bu aşama yünün kalitesini ve ipin yumuşaklığını belirler (KK2).

Taranma (Tarama): Yünler elle veya geleneksel taraklarla (ahşap veya demir dişli taraklar) taranır. Bu tarama ile hem yünlerde kalan son kalıntılar temizlenir hem de düzgün eğirmek için lif yönleri paralel hale getirilir. Elçim elçim taranan yünler bir oklava yardımı ile sarılarak burmaç (parça parça taranan yünlerin kabaca burularak uzun parçalar haline getirilmesidir) yapılır. Burmaç yapmadaki amaç taranan yünlerin kirmenle eğirmek için hazır hale getirmektir (KK2).

Eğirme (İplik Yapımı): Burmaç haline getirilen yünler uygun uzunlukta kopartılarak genellikle sol kola sarılır. **Kirmen** (ip eğirme işlemi için tahtadan yapılmış alet) sağ el ile döndürülerek inceltilen yünler tek kat ip haline getirilir. Eğirme işlemi hem kirmen hem de iğ ile yapılır. İğ daha çok çorap gibi daha ince ip gereksini olan işler için kullanılır (KK2).

Boyama: İp dokuyan kadınların zevkine göre eğrilen ipler kök boya ile allı yeşilli boyanır.

“Kürdüğü”den Geçirme ve Kalınlaştırma: Eğrilen iplikler “kürdüğü” (özel bir kalınlaştırma aracı) üzerinden geçirilerek büküm güçlendirilir, ipler üç kat haline getirilerek kalınlaştırılır. Bu işlemle iplikler **2-2.5 mm** kalınlığa ulaşır. Bu adım, ipin dayanıklılığını artırır.

Örgü Tekniği: Karşılıklı (Çift Taraflı) Örgü ve Zincir Düğüm Yöntemi

İpler koşan ipi ne kadar uzun olacaksa o kadar uzunlukta karşılıklı yere çakılan iki kazığın arasına gerilip kesilerek yumak yapılır. 12 ip, 24 yumak kullanılır. Ancak bu yumaklar baştan sona sarım şeklinde değildir. Kazıkta kesilen ipler karşılıklı uçlardan ortaya kadar sarılır. Yani her bir ipten kesilmeden iki yumak yapılır. Bunun nedeni ise koşan ipinin çok uzun olması nedeniyle karışmasını engellemektir. Ayrıca koşan ipi baştan sona doğru örülen bir ip değildir. **Koşan ipi örmeye ortadan**

başlanır. İp ortasından bir tarafa sonra diğer tarafa örülür. 6 ip yumağı sağ tarafa, 6 ip yumağı ise sol tarafa ayrılarak örmeye başlanır. Sağ taraftaki ipler sol taraftaki iplerin altlı üstlü içinden tek tek geçirilerek örülür. Bir taraftaki altı ip bittikten sonra da diğer taraftaki altı ip yine aynı şekilde diğer altı ipin altından üstünden geçirilerek alttan örme tekniği ile örülür. Bu örgü belik örgü tekniği gibi değildir. Bu 12 ip, **karşılıklı örme tekniği** ile birleştirilir. Bu teknik, Anadolu’da halat, kayış ve bağ ipi yapımında yaygın “çarpana” veya “karşılıklı büküm” yöntemine benzer. İpler karşılıklı olarak iç içe geçirilerek sağlam bir şerit (bant) oluşturulur. Örgü bittikten sonra da koşan ipinin baş ilmek ucuna deve boncuğu (Mavi renkli büyükçe bir boncuk) nazar değmesin diye bağlanır.

Bu teknik, **elle örülme** ağırlıklıdır. Kadınlar veya deneyimli kişiler tarafından yapılır; el becerisi iyi olan kadınlar tarafından koşan ipi örülür. Örgü zamanlarında kadınlar, kızlar sohbet esnasında ören kişiyi izleyerek bu tekniği öğrenme şansı bulur. Örmeye heveslenen gençler ören kadının rehberliğinde koşan ipi örmeye çalışır.

Teknik Özellikler ve Avantajlar

- **Kalınlık ve Dayanıklılık:** 2-2.5 mm ipler örgü sayesinde 4-5 cm genişliğine ulaşarak güçlü ama koyun boynunu incitmeyecek enli bir ip şeklini alır.
- **Esneklik:** Yün doğal esneklik sağlar; hayvan hareket ettiğinde ip gerilir ama kopmaz.
- **Kolay Çözülme:** Zincir düğüm sayesinde koşan bittiğinde ip hızla çekilerek çözülür.
- **Uzunluk:** Bir koşana 80-120 koyun gireceği için ip uzunluğu buna göre ayarlanır. Birden fazla koşan ipi hazırlanabilir.
- **Bakım:** Kullanımdan sonra yıkanır, kurutulur ve bir sonraki sezona saklanır.

Koşan İpi Benzer Gelenekler ve Karşılaştırma

Konya folklorunda (Yaşar vd 2014: 113) ve Yeşilhisar’da da “koşan ipi” yünden örülmüş uzun ip olarak tanımlanır. Hayvanlar başlarından ilmikle bağlanır. Bazı bölgelerde keçi kılı da kullanılır (daha dayanıklı ama sert). Akkışla varyantı, 12 ip karşılıklı örgüsüyle daha rafine görünmektedir. Sentetik halatlar daha ucuz olmasına rağmen geleneksel yün ip, doğallığı, hayvan refahı ve kültürel değeri nedeniyle tercih edilir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde benzer bağlama tekniklerine rastlanmaktadır.

Kültürel ve Sembolik Boyut

Koşan ipi hazırlığı, sonbaharda son yayla dönüşü başlayan yeni bir sezona hazırlık ritüelidir. Yün işleme, kadınların bilgi birikimini gösterir. İpin kalitesi, ailenin hayvancılık becerisini yansıtır. Bu ip, sadece araç değil; anadan kızına aktarılan konargöçer yaşamın sürekliliğinin simgesidir.

Bu detaylar, saha gözlemlerine ve geleneksel Anadolu yün işleme tekniklerine dayanmaktadır (KK2).

Göç Süreci ve Yayla Yaşamı

Koşan geleneğini anlamak için konargöçer yaşam düzenini incelemek gerekir. Çünkü bu gelenek yayla yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Yaylacılık, ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel bir yaşam biçimidir. Koyun sayısı genellikle 1000’i geçmeyecek şekilde köyden birbirleriyle

iyi anlaşılan üç ile beş ailenin bir araya getirdiği sürüler oluşturulur. Bu kubaşma (Derleme Sözlüğü'ne ve dil araştırmalarına göre "kubaşma" veya "kubaşmak", özellikle İç Anadolu'da (Çankırı, Ankara, Konya, Kayseri) "yardımlaşmak, toplanıp el birliğiyle imece olarak ortaklaşa bir iş görmek, güçleri birleştirmek" anlamlarına gelmektedir) eylemi yayla kiralayan bir önderin etrafında gerçekleşir. Kiralanan yaylanın verimliliği koyun sahiplerinin kubaşma isteğini artırır. Çünkü iyi yayla kiralamayla her sürü sahibi yapamamaktadır. Bu nedenle köyde sürü sahiplerinden bir kısmı önder görevini üstlenmiş durumdadır.

İlk göç genellikle şubat ayının ortalarında başlar. Koyunlar, kışın erken bittiği düşük rakımlı bölgelere doğru sürülür. Ahırda hayvanlara bakmak masraflı olduğu ve koyunların ahırda kuzulaması istenmediği için erkenden yola çıkılır. Düşük rakımlı yaylalarda kar erken kalktığı için hayvanların beslenmesi daha kolay olur. Yolculuk yaklaşık dört çoban eşliğinde 10-15 gün sürebilir. Hayvanlar yaylalara ulaştığında aileler de araçlarla göç ederek çadırlarını kurar.

Mart ayında kuzulama dönemi başlar ve nisan ortalarına kadar devam eder. Bu dönemde koyun sağımı gerçekleştirilmez. Koyunun bütün sütünü günlük iki emişle (koyunların kuzularını beslemesi) kuzuların emmesi sağlanır. Kuzular büyüyüp anneleriyle birlikte yürüyebilecek hale geldiğinde koyun kuzu karışık bir şekilde ikinci göç gerçekleştirilir. Bu göç mayıs ayının ortalarında Hızır Dağı yaylalarına yapılır.

Havaların ısınması ile birlikte koyunların ve kuzuların sıcaktan hasta olmamaları için daha yüksek rakımlı yaylalara göç etmek bir zorunluluk haline gelir. Kaynak kişimiz Hasan Koçak'ın dediği gibi: Bizim koyunlar kar suyu içmezse hem hastalanır hem de eti tatlanmaz. İkinci göç daha zordur çünkü kuzular küçüktür ve yolculuk daha yavaş ilerler. Tırlarla taşımak hem maliyetli hem de tırların Hızır yaylalarına çıkamaması nedeniyle göç yaya yapılır (KK1).

Yaylada yaşam disiplinli bir düzen gerektirir. Koyun sürüleri kendilerine belirlenen yayla sınırları içerisinde geceli gündüzlü yayılır. Gece yayma işine örüm denir. "Örüm", konargöçer kültürde sürünün fizyolojik refahı ve süt veriminin artırılması için kritik bir kavramdır. "Örüm" veya "örüm yaymak", davar sürüsünü gece karanlığında otlamaya götürmek ve hayvanların gece boyunca serinlikte yayılması demektir. Özellikle yaz sıcaklarında hayvanların (ve kuzuların) gündüz sıcağından ve sinek sürülerinden etkilenmemesi amacıyla çobanların gece saatlerinde sürüleri otlaqlara çıkarması, yayla hayvancılığının en rasyonel döngülerinden biridir. Örümünden sonra hem sağım hem de emiş için sabah saat 8-9 aralığında sürüler çadır alanına çobanlar tarafından getirilir. Kadınlar çoban yemeğini hazırladıktan sonra keçi sağımı ile sağım başlar. Keçiler sağılırken çobanlar da dinlenme imkânı bulur.

Koşan Koşmak Süreci

Koşan koşmak, büyük bir organizasyon gerektirir. Sabah yaylımdan gelen koyunlar önce sulanır. Ardından sağılmayacak olan kısır koyunlar ve dişi toklular sürüden ayrılır. Bu işlem çobanlar ve kadınların birlikte oluşturduğu dar bir koridorda gerçekleştirilir. Sağılacak koyunlar bir tarafa sağılmayacaklar başka bir tarafa yönlendirilir. Kadınlar koşan iplerini ve süt sağımında kullandıkları helkeleri koşan yerine taşır. Çobanlardan biri koşan başına yufka ekmek doğrayarak koyunların buraya yönelmesini sağlar.

Koşan koşacak kadın ilk iki koyunun kafasını tutarak ilk ilmeği atar. Koşan koşan kadın ve yardım eden kadınlar “koyun koşaaaaana, koyun koşaaaaana” diye koyunları koşana yönlendirir. Daha sonra koşana gelen koyunlar sağlı sollu biçimde boyunlarından birbirine bağlanır. Zincir düğüm tekniği kullanılarak tüm sürü düzenli hale getirilir. Koyun sahibi kadınlar koşanı sırası ile koşarlar.

Bir koşanda yaklaşık 80 ila 120 koyun bulunur. Bu uygulamanın temel amacı, sağım işlemini hızlandırmak, sağılan koyunların karışmasını önlemek ve iş gücünü azaltmaktır

Kadınlar kendi koyunlarını boya işaretlerinden veya kulaklarındaki “en” adı verilen kesiklerden tanır. Sağım işlemi çömelerek yapılır. Sütün temiz olması için koyunun kuyruğu sağ kol üzerine alınır ve sağım yapılır. İlk koşanın sağımı tamamlanınca ikinci koşan hazırlanır. İlk koşandaki koyunlar serbest bırakılır ve sürüden uzaklaştırılır. Sağım bittikten sonra kuzular anneleriyle buluşturulur.

Kadınların Koşan Geleneğindeki Rolü

Geleneksel konargöçer yaşamda kadın emeği üretimin temel unsurlarından biridir. Sağım işleminin büyük bölümü kadınlar tarafından yürütülmektedir.

Kadınlar yalnızca süt sağmaz; aynı zamanda koşan iplerini hazırlar, süt ürünlerini üretir ve günlük yaşamın düzenini sağlar. Bu durum Türkmen kültüründe kadın emeğinin önemini göstermektedir.

Sağım sırasında kadınların büyük bir deneyime sahip olduğu görülür. Hangi koyunun nasıl davranacağını bilmeleri, hızlı hareket etmeleri ve sürüyü kontrol altında tutmaları önemli beceriler gerektirir.

Ayrıca kadınlar arasında güçlü bir dayanışma vardır. Birlikte çalışan kadınlar iş yükünü paylaşırlar ve sürecin daha verimli ilerlemesini sağlar. Bu süreçte kız çocukları annelerinin, erkek çocukları babalarının yanında sürece dahil olarak süreci deneyimleyerek tecrübe sahibi olurlar. Kız çocuklarının süt sağmaya daha hevesli dahil olmaları için küçük helkeler alınır, akıllı duran ve büyük memeli koyunlar kız çocuklarına sağdırılır. Erkek çocuklarına ise babaları çoban değneği keserek çocuklar heveslendirilir. Bu uygulama “Oğlan babadan görür at oynatmasını, kız anadan görür sofraya donatmasını” atasözünün yaşayan bir örneğidir. Anasının yanında küçük helke ile süt sağan kız çocuğu ile babasının yanında babası gibi çoban değneğine yaslanan erkek çocuğu toplumsal cinsiyet rollerinin doğru biçimde nasıl inşa edilebileceğini bizlere net bir biçimde gösterir.

Çobanların Görevleri

Koşan koşmada çobanların rolü de oldukça önemlidir. Çobanlar sürünün düzenini sağlamak ve koyunların kaçmasını önlemekle görevlidir.

Koşanın iki yanında duran çobanlar, koyunların doğru şekilde ilerlemesini sağlar. Bazıları sürünün arkasında durarak koyunların geri kaçmalarını engeller. Çobanların hayvanlarla kurduğu iletişim dikkat çekicidir. Seslenmeler, yönlendirmeler ve beden dili sayesinde sürü organize biçimde hareket eder. Çobanlar birlik halinde sağılacak koyun sürüsünün hem dağılmamasını hem de koyunların koşan ipine doğru gitmelerini sağlar. Ayrıca koşana koşulan koyunların durumunu sürekli kontrol ederek düşen koyunların boğulması engellerler. Sağımın uzun sürmesi ve koyunların huysuzlanmaya başladığını sağımcı kadınlara söyleyerek işin hızlanmasını sağlarlar (KK3). Bu

durum, konargöçer kültürde insan ile hayvan arasındaki ilişkinin ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir.

Koşan Geleneğinin Sosyal Boyutu

Koşan geleneği yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, aynı zamanda sosyal dayanışmayı güçlendiren bir etkinliktir. Sağım sırasında aile bireyleri birlikte çalışırken, yaylada her çadırın sütle uğraşmasını önlemek ve işlerin toplu biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla sağılan sütler belirli bir çadıra verilir. Sütler büyük kazanlarda biriktirilir ve miktarı genellikle oklava ile ölçülür; oklava, süt seviyesine denk gelen yerden işaretlenir. Modern ölçü araçlarının bulunmadığı yayla şartlarında geliştirilen bu yöntem, gündelik üretim içerisinde ortaya çıkmış pratik bir halk matematiği ve ölçme sistemi olarak değerlendirilebilir. Oklava üzerindeki işaretler, her ailenin süte yaptığı katkının belirlenmesini ve sonradan karışıklık yaşanmamasını sağlayarak üretimin güvenilir biçimde takip edilmesine imkân vermektedir. Bu yönüyle oklava, yalnızca bir ölçme aracı değil, aynı zamanda toplumsal güvenin korunmasına hizmet eden geleneksel bir kayıt mekanizması işlevi görmektedir. Her hanenin süt miktarının belirli bir işaretle karşılık bulması, ortak üretim içerisinde ekonomik hakkaniyetin gözetilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu basit ölçme yöntemi, yazılı kayıtların bulunmadığı bir üretim ortamında hesap verebilirlik, karşılıklılık ve ekonomik adaletin gündelik uygulamalar aracılığıyla nasıl sağlandığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu durum, Koşan geleneğinde ekonomik üretim ile sosyal dayanışmanın birbirinden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır.

Sütlerin kışlık peynir ve tereyağı üretiminde değerlendirilmesi, bu ortaklaşa üretim biçiminin ekonomik işlevini ortaya koyarken; kendi çadırındaki işini tamamlayan kadınların süt verilen çadıra yardıma gitmesi, uygulamanın dayanışma boyutunu göstermektedir. Koşan sırasında ortaya çıkan bu iş bölümü, konargöçer yaşamın zorlu koşullarında iş yükünün paylaşılmasını sağlamakta ve topluluk içerisindeki karşılıklı yardımlaşma ilişkilerini güçlendirmektedir. Bu nedenle kubaşma, yalnızca koyunların veya sütlerin bir araya getirilmesi değil, emeğin, sorumluluğun ve üretimin ortaklaştırıldığı geleneksel bir imece biçimi olarak değerlendirilebilir.

Koşan sırasında bir araya gelen kadınların sohbetleri de geleneğin kültürel aktarım işlevini desteklemektedir. Sağım teknikleri, süt ürünlerinin hazırlanması ve yayla yaşamına ilişkin bilgiler bu sosyal ortam içerisinde yaşlı kuşaklardan gençlere aktarılmaktadır. Genç kuşaklar koşanı yalnızca anlatılar yoluyla değil, doğrudan uygulamaya katılarak öğrenmektedir. Böylece koşan, ekonomik üretimin yanı sıra toplumsal dayanışmanın, geleneksel bilginin ve ortak yaşam kültürünün yeniden üretildiği bir sosyal alan niteliği kazanmaktadır.

Teknolojik Gelişmeler ve Geleneksel Yöntemler

Günümüzde büyük ve modern çiftliklerde hayvanlar genellikle ahırlarda beslenmektedir. Doğaya çok fazla salınmayan hayvanlar süt sağım makineleri yardımı ile kolaylık sağılmaktadır. Bu sağımlar elle sağıma göre daha hızlı ve temiz olmaktadır. Yaylalarda elektrik olmaması geleneksel yöntemleri kullanmayı zorunluluk haline getirir.

Koşan geleneğinin devam etmesinin temel nedeni, bu yöntemin yayla koşullarında pratik ve ekonomik olmasıdır. Elektrik veya teknolojik ekipman gerektirmeden büyük sürüler kısa sürede sağlanabilmektedir.

Ayrıca geleneksel yöntemler yüzyıllardan gelen bilgilerin dinamik kalmasına katkı sağlar. Modernleşme sürecinde birçok kültürel unsur kaybolurken koşan geleneğinin sürdürülmesi önemli bir değer taşımaktadır.

Kültürel Miras Açısından Koşan Geleneği

Koşan geleneği önemli bir kültürel değerdir. Türk kültürünün zenginliğini yansıttığı, somut olmayan kültürel miraslar içinde değerlendirilmesi ve korunması gerektiği söylenebilir. (Yaşar vd. 2014: 113)

Bu gelenek içerisinde kullanılan terimler, uygulamalar ve üretim biçimleri Türkmen kültürünün izlerini taşımaktadır. Özellikle koşan ipinin hazırlanışı ve sağım teknikleri geleneksel bilgi birikiminin örnekleridir.

Koşan geleneğinin korunması yalnızca yerel kültür için değil, Türkiye'nin kültürel çeşitliliği açısından da önemlidir. Ayrıca koşan ile sağılan sütler üretimin devam etmesi ve bölge halkının ekonomisine sağladığı katkısı nedeniyle de çok önemlidir.

Koşan Geleneğinin Karşılaştığı Tehlikeler

Modernleşme, şehirleşme ve genç nüfusun kırsal alanlardan göç etmesi nedeniyle birçok gelenek unutulmaktadır. Koşan geleneği de benzer risklerle karşı karşıyadır.

Gençlerin farklı iş alanlarına yönelmesi yaylacılık kültürünü zayıflatmaktadır. Koyun sağımı yapacak kişilerin azalması, parayla tutulan çobanların bu yorucu sürece girmek istememesi de koşan geleneğinin devamını zorlaştırmaktadır. Ayrıca teknolojik sağım sistemlerinin yaygınlaşması geleneksel yöntemlerin kullanımını azaltabilir.

Ailelerin işin zorluğunu bildiği için çocuklarının da kendileri gibi zor koşullarda yaşamalarını istememeleri sürdürülebilirliği önemli derecede etkilemektedir (KK4). Bu nedenle koşan geleneğinin kayıt altına alınması, belgelenmesi ve kültürel etkinliklerle tanıtılması önemlidir.

Gelecek Nesillere Aktarılması İçin Öneriler

Koşan geleneğinin yaşatılması için çeşitli çalışmalar yapılabilir:

1. Belgesel ve görsel kayıtlar hazırlanmalıdır.
2. Yerel festivallerde koşan geleneği tanıtılmalıdır.
3. Üniversiteler tarafından folklor araştırmaları yapılmalıdır.
4. Somut olmayan kültürel miras listelerine dâhil edilmesi için çalışmalar yürütülmelidir.
5. Genç kuşakların yayla kültürünü öğrenmesi teşvik edilmelidir.
6. Yerel yönetimler ve kültür kurumları destek sağlamalıdır.

Sonuç

Koşan geleneği, Kayseri ili Akkışla ilçesi Gömürgen Mahallesi'nde sürdürülen önemli bir konargöçer Türkmen kültür mirasıdır. Bu gelenek yalnızca koyun sağımına yönelik teknik bir uygulama değil; aynı zamanda toplumsal dayanışmanın, kadın emeğinin, yaylacılık kültürünün ve geleneksel bilgi birikiminin yansımasıdır. Koşan geleneği, konargöçer Türkmen kültürünün günümüze ulaşan önemli unsurlarından biridir.

Koşan sistemi sayesinde sağım işlemleri hızlı ve düzenli biçimde gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda sürü yönetimi kolaylaşmakta ve süt kaybı önlenmektedir. Modernleşme süreciyle birlikte birçok gelenek kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Ancak koşan geleneği halen yaşatılmaya devam etmektedir. Bu durum, Türkmen kültürünün dayanıklılığını ve toplumsal hafızanın gücünü göstermektedir.

Koşan geleneğinin korunması, belgelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu gelenek yalnızca geçmişin bir kalıntısı değil; Anadolu kültürünün yaşayan bir parçasıdır. Kültürel çeşitliliğin korunması açısından bu tür geleneklerin desteklenmesi ve tanıtılması gerekmektedir.

Sonuç olarak koşan geleneği; üretim biçimi, sosyal dayanışması, doğayla uyumlu yapısı ve kültürel zenginliği ile Türk kültürünün önemli miraslarından biridir. Bu geleneğin yaşatılması hem yerel kültürün korunmasına hem de Türkiye'nin kültürel hafızasının güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akbaş, S. Burhanettin (2005). Kayseri'de Yörükler ve Türkmenler, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
- Alkışla Kaymakamlığı (t.y). <http://akkisla.gov.tr/gomurgen-mahallesi/>
- Artun, Erman (2013). *Türk Halk Bilimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Aşkın Yaşar, Çağrı Çağlar Sinmez, Gökhan Aslım (2014). Geleneksel Süt Sağım Yöntemi: Koşana Koşmak, *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, 30(3), 111-113
- Eröz, Mehmet (1991). *Yörükler*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi (2015). Kayseri Ansiklopedisi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Cilt 4
- Kayseri Valiliği (t.y.). Akkışla İlçesi. <http://www.kayseri.gov.tr/akkisla/>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (t.y.). Akkışla. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-54986/akkisla.html/>
- Ögel, Bahattin (1991). *Türk Kültür Tarihine Giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Polat Selahattin, İsmail Ege (2020). İspir Meşesinin Farklı Bir Yayılış Alanı: Hınzır Dağı (Akkışla/Kayseri), *Türk Coğrafya Dergisi* 74
- Şahin, Zahide (2023). Gömürgen (Kayseri/Akkışla) Kilimleri, *Premium Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 7(35)

Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, İlgili Ciltler.

Zafer, Cem (2018). Türkiye’de Konargöçer Kültürü, Muhakeme Cilt:1 Sayı: 2

Kaynak Kişiler

	Adı Soyadı	Yaş	Görevi
KK1	Hasan Koçak	65	Çoban (Önder Çoban)
KK2	Gülceyhan Koçak	66	Çoban Eşi
KK3	Ali Yılmaz	49	Çoban
KK4	Narden Karakuş	39	Çoban Eşi